

VÄRLDSARV

Världsarven utgörs av de

”Kultur- och naturmiljöer i världen som anses vara ojämförligt mest enastående och av stor betydelse för hela mänskligheten”

Vad som är och hur ett objekt kan bli ett världsarv bestäms i världsarvskonventionen

FN-organisationen Unesco (Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur) upprätthåller en lista över världsarv och det står medlemsländer fritt att nominera objekt till listan.

I Världen

(juli 2012) **962 världsarv** i 157 anslutna länder;

745 kulturarv,

188 naturarv

29 en kombination av de båda typerna.

Ett världsarv är ett kulturminne eller naturminne som är så värdefullt att det är en angelägenhet för hela mänskligheten. Det är en plats, ort, miljö eller objekt som på ett alldeles unikt sätt vittnar om jordens och människans historia.

I Sverige

Naturvårdsverket - naturarv

Riksantikvarieämbetet - kulturarv

Sveriges världsarv, 15 världsarv

- Drottningholm, Ekerö (1991)
- Birka och Hovgården, Ekerö (1993)
- Engelsbergs bruk, Fagersta (1993)
- Hällristningsområdet i Tanum (1994)
- Skogskyrkogården, Stockholm (1994)
- Hansestaden Visby, Gotland (1995)
- Laponia, Lappland (1996)
- Gammelstads kyrkstad, Luleå (1996)
- Örlogsstaden Karlskrona (1998)
- Södra Ölands odlingslandskap (2000)
- Höga Kusten, Ångermanland (2000)
- Falun och Kopparbergslagen (2001)
- Varbergs radiostation i Grimeton (2004)
- Struves meridianbåge (2005)
- Hälsingegårdarna (2012)

Immateriellt kulturarv

<http://www.unesco.org/culture/ich/index.php?lg=en&pg=00011&RL=00881>

se vänster meny: Inscribed Elements

2003 instiftade Unesco *Konventionen för skydd av det immateriella kulturarvet* (engelska: *Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage*).

Konventionen trädde i kraft år 2006 då 30 länder hade ratificerat den. Tanken bakom konventionen är att bevara icke-materiella kulturella komponenter så som mundlig tradition (även språk och uttryck), performancekonst (traditionell musik, dans och teater), sociala seder (även ritualer och festseder), kunskap om naturen och universum (även seder som sammanhänger med detta) och traditionellt hantverk.

Immateriella kulturkomponenter kan inte utnämnas till världsarv och därmed inte upptas på världsarvslistan.

Däremot kan de tas upp på Unescos listor *The List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding* eller *The Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity* och på så sätt få motsvarande officiella status som ett världsarv.

Enligt konventionen, är det immateriella kulturarvet – eller det levande arvet – mänsklighetens drivkraft för den kulturella mångfalden och dess underhåll är en garanti för fortsatt kreativitet.

Definition

Immateriellt kulturarv innebär: de sedvanor, representationer, uttryck, kunskap, färdigheter – liksom instrument, föremål, artefakter och kulturella platser som är förknippade med – de samhällen, grupper och, i vissa fall, individer erkända som en del av sitt kulturarv. Detta immateriella kulturarv, som överförs från generation till generation, återskapas ständigt av samhällen och grupper som svar på deras omgivning, deras samspel med naturen och deras historia, och ger dem en känsla av identitet och kontinuitet, vilket främjar respekt för kulturell mångfald och mänsklig kreativitet. Vid tillämpningen av denna konvention, kommer man att överväga endast sådana immateriella kulturarv som är förenliga med gällande internationella mänskliga rättigheter, liksom med kraven på ömsesidig respekt mellan samhällen, grupper och individer och en hållbar utveckling.

Institutet för språk och folkminnen fick 2010 regeringen uppdrag att upprätta kriterier och förteckna förslag till immateriella kulturarv. Rapporten ska vara klart 15 feb 2014.

Nodernas arbete och ansvarsområden

a) Nodansvariga: Institutet för språk och folkminnen och Nordiska museet

Muntliga traditioner och uttryck, däribland språket som förmedlare av det immateriella kulturarvet, Sociala sedvänjor, riter och högtider samt Kunskap och sedvänjor rörande universum.

b) Nodansvarig: Nämnden för hemslöjdsfrågor

Traditionell hantverkskunskap

c) Nodansvarig: Statens musikverk: Svenskt visarkiv

Framföranden (musik, dans, teater etc.)

d) Nodansvarig: Riksantikvarieämbetet

Kunskap och sedvänjor rörande naturen samt kulturarv som hör samman med landets materiella kulturarv och kulturmiljöer

Var med och synliggör immateriella kulturarv på Kulturarvsdagen 2013!

Skapad den 03 juni 2013

Kulturarvsdagen arrangeras runt om i Europa och är en del av Europarådets projekt European Heritage Days. Syftet är att bidra till att skapa förståelse och intresse för kulturarv och kulturmiljöer. **Riksantikvarieämbetet är nationell samordnare av Kulturarvsdagen i Sverige. Årets evenemang går av stapeln söndagen den 8 september** och temat är Människors mötesplatser. Kulturarvsdagen är ett utmärkt tillfälle att på olika sätt uppmärksamma våra immateriella kulturarv och vårt konventionsarbete! Tider för arrangemanget, guide turer eller andra aktiviteter bestämmer ni själva. Det ska helst vara fritt inträde till de miljöer som ni väljer att lyfta fram.

Skåne 2012

I Skåne kan man under Kulturarvsdagen den 9 september 2012 besöka följande arrangemang:

- Från gravar till trädgårdar
- Arkeologiska utgrävningar - Uppåkra
- Skånskt 1300-tal på Gästis
- Vandra brottets bana och genom Stenskogen i Höör
- Strömsborgs Ullspinneri
- Nya undersökningar i borgen! Glimmingehus
- Alma på väg till Helge - Göinge
- Markradarundersökning i Iergolv - Brösarp

- En källare, en vak, en grusgrav.. Össjö socken
- Kalkugn med stenbrott och vattenkvarn , Ö Tommarp
- Pilgrimsvandring - dolda platser, Löddeköpinge
- Guidning av Ledningscentralen, Karlslundsparken
- Guidning av Örnanäs kulturresevat
- Visning av Besa Johans stuga i Edema
- Stenindustrin Svarta Bergen, Örkened
- Torrdykning på ett skeppsvrak från 1700-talet, Öresund
- Strandningar, förlisningar och vrak runt ön Hven i norra Öresund,
- Nevishögs Smedja, Staffanstorp

Ny Unesco-lista ska skydda traditioner

OGRIPBART. Luciafirande, allsång och fäbodvall. Det finns kulturarv som det inte går att ta på och nu är det dags för Sverige att lista sina traditioner. Det vill Unesco, och regeringen är med på noterna. Men många etnologer ser på listorna med skräckblandad förtjusning.

5 januari 2010 kl 09:54 , uppdaterad: 5 januari 2010 kl 10:59

Det räcker inte att uppräta listor på de stora världsarven så som FN-organet Unesco har gjort sedan 1972. Särskilt asiatiska och afrikanska länder har redan från början invänt att Europa får oproportionerligt många världsarv genom sina många storslagna stenbyggnader ända sedan antiken. Därför håller Unesco på att samla in listor även på ickemateriellt kulturarv, allt enligt en annan konvention från 2003.

– Vi fick precis före jul beskedet från kulturdepartementet att regeringen vill ratificera Unesco-konventionen under våren, säger Ingrid Johansson Lind som är generaldirektör vid Institutet för språk och folkminnen som föreslås få samordningsansvaret.

Hon har under det gångna året lett utredningen om hur Sverige kan lösa de åtaganden som konventionen innebär. Allt som svenska medborgare uppfattar som sedvänjor och traditioner som har gått i arv från generation till generation ska kunna förtecknas. I uppdraget ingår också att vissa av Sveriges traditioner ska lyftas upp och komma med på internationella Unesco-listor, ungefär som världsarven. Dels finns en lista för traditioner som är hotade, dels en lista för traditioner som är typiska för världens länder, och utredningen föreslår att ett råd för Sveriges immateriella kulturarv skapas. Rådet ska ordna listorna och får expertkompetens från bland annat Riksantikvarieämbetet, Riksarkivet, Nordiska museet, Nämnden för hemslöjdsfrågor och Statens kulturråd men ska också ha företrädare för ideella föreningar.

 Argentina och Uruguay har redan listat tangon, de baltiska länderna sina sångfestivaler, söderhavsriket Vanuatu vanan att rita förgängligt i sanden på stränderna och Uganda en tradition att göra kläder av bark till hövdingar.

Men i Sverige finns fortfarande ett efterkrigsperspektiv på immateriellt kulturarv eftersom det missbrukades i Nazityskland, och det var först på 1990-talet som man åter började tala om det mera generellt. Med viss möda lyckas SvD övertala utredningens etnolog att ge exempel på vad Unesco skulle kunna lista från Sverige.

– Vi misstänker att många kommer att säga midsommar, lucia och jul men har avsiktligt undvikit att ge konkreta exempel och vill hellre tala om lite bredare kategorier. En kategori kan alltså bli årsfester. En annan kategori kan exempelvis bli sångtraditioner för både svensk allsång och samisk jojk kan ses som typiskt för Sverige, förklarar etnologen Annika Nordström vid Institutet för språk och folkminnen.

Enligt Unesco-konventionen ska den del av det immateriella kulturarvet som är hotat få särskilt stöd. Det skulle kunna vara:

- Hemslöjden
- Fäbodkulturen
- Berättartraditionen

– Levande traditioner förändras alltid, men om man letar efter något som håller på att försvinna i våra julseder skulle det kunna vara beredningen av lutfisk. Å andra sidan är julfirandet som sådant inte alls hotat. Till exempel tar många invandrare till sig svenskt julfirande, det vet vi från 2003 och 2005 då Mångkulturellt centrum stack engångskameror i händerna på folk i Norra Botkyrka och bad dem fotografera den 24 december, säger Annika Nordström.

Hittills har 117 länder ratificerat Unesco-konventionen och lovat att skydda sitt immateriella kulturarv. Norge är först i Skandinavien, och via sajten www.kulturarvporten.no har norrmännen börjat samla in medborgarförslag. Till exempel vill många skydda olika bygders folkdanser, men det är något som får de svenska utredarna att höja ett varningens finger – man vill helst se generella skydd.

– Vi vill inte genom Unesco-listning bidra till att för all framtid cementera hur 13 olika polskor ska dansas i 13 olika byar i Dalarna. Det är viktigt att traditionerna får utvecklas annars kan de inte hållas levande, säger Ingrid Johansson Lind.

Det finns en rad exempel på hur man kan se på immateriellt kulturarv. Torghandel och torgliv i Marrakech är till exempel skyddat genom konventionen, något som stoppar exploatörers planer på köpcenter på platsen Jamaa el Fna. Och i Tyskland arbetar man för att framföranden av bröderna Grimms sagor ska skyddas och inte bara boken. I Sverige, med många folkminoriteter, diskuterar etnologerna även om sådant som inte tillåts i ursprungsländer kan få ett unikt skydd här – det skulle till exempel kunna gälla läsning på kurdiska på Kurdiska biblioteket i Stockholm.

Barbro Klein, professor i etnologi vid Uppsala universitet, påpekar att immateriellt kulturarv ibland också kan sakna skyddsvärde. Det gäller till exempel rituella spel som förekom i kung Hassans Marocko i samband med tortyr – traditioner får inte strida mot de mänskliga rättigheterna.

En farhåga hos de svenska utredarna är att immateriellt kulturarv skulle kunna politiseras. Det är också ett faktum att Unesco ännu inte listat någon typisk tradition hos något statslöst folk.

Sveriges arbete med att lista våra traditioner och sedvänjor kan tidigast börja 1 januari nästa år om konventionen ratificeras i vår. Fast Sverige ligger efter – Japan har redan 16 immateriella kulturarv och Kina 29.